

O93, f. 15rb; V630, f. 39ra; N442, f. 37vb; I83, f. 80vb; VD38, f. 73rb; SG670, p. 146b; P9629, f. 13r; Bcan4, f. 67r; E97, f. 41vb; P102; BII13, f. 67vb; S105, f. 58r

5 ^aINCIPIT^b EPISTOLA DECRETALIS CALISTI^c
PAPAE DE IEIUNIO QUATTUOR TEMPORUM
PER^d ANNUM ET RELIQUIS CAUSIS.

Bcan4 : I

10 *P102*; *BII13*: I De ieiunio^e quattuor temporum
<P9629, f. 13v> <E97, f. 42ra> [H. 1] Calistus^f ^g
archiepiscopus ecclesiae [catholicae urbis Romae
Benedicto^h fratri et coepiscopo salutem <I83, f. 81ra>
<S105, f. 58r> in domino.

5 ^a In P9629 sind einige Passagen des Briefes wegen Beschädigung der Handschrift nicht lesbar; diese sind im Text durch [...] gekennzeichnet | ^b Überschrift] EPISTOLA CALISTI PAPAE SG670; CAP. XIII Decreta calyxti pape De ieiuniis IIIor temporum et ut criminationem adversus doctorem nemo suscipiat et ut metropolitanus episcopus nichil (episcopus nichil *korr. aus* episcopus E97) sine omnium coepiscoporum consilio nisi quod ad suam solummodo pertinet parrochiam agere praesumat nec quenquam excommunicare aut iudicare aliquo dominationis fastu si non vult gradus sui periculo subiacere et de reparatione lapsi post poenitentiam E97; Incipiunt decreta calisti pape P102; BII13; Überschrift am Rande S105 | ^c CALIXTI P9629 7 ^d PER ANNUM *fehlt* VD38 9 ^e ieiunio] ieiunio et P102 10 ^f am Rande DECRETA CALIXTI P9629 | ^g Calixtus V630; Calixtus *korr. aus* Calixtus P9629; CALYXTUS primus *korr. aus* CALYXTUS E97; alistus S105 12 ^h benedictio I83

Coll. Ans. ded. 1. XI,37 (14–57 Fraternitatis... sequantur); 2. I,18 (61–71 Nulli... permittit); 3. III,104 (79–98 Criminationes... est); 4. VII,4 (101–109 Si... auditorum); 5. X,142 (127–128 Quicquid... ecclesia)
Burchard 1. I,135 (10–117 Calistus... avertere)
Sentenzen 1. c. 4 (55–71 Non... permittit); 2. c. 105 (136–139 Iniustum... valeat)
Anselm v. Lucca 1. I,12 (55–71 Non... permittit); 2. III,86 (136–139 Iniustum... valeat)
Ivo, Decr. 1. IV,26 (19–23 Ieiunium... tempora); 2. V,234 (10–117 Calistus... avertere.); 3. V,235 (127–144 Quicquid... gloriatio)
Ivo, Pan. 1. II,175 (19–23 Ieiunium... tempora); 2. IV,38 (86–88 Doctores... erraverint)
Polycarpus 1. III,25,13 (19–25 Ieiunium... tempora); 2. I,19,2 (55–71 Non... permittit); 3. I,27,1 (127–128 Quicquid... ecclesia)
Slg. in drei Büchern 1. III,8,3 (19–25 Ieiunium... tempora); 2. I,10,1 (55–71 Non... permittit)
Gratian D. LXXVI, c. 1 (19–23 Ieiunium... tempora); 2. D. XII, c. 1 (55–71 Non... permittit); 3. C. XI, q. 3, c. 89 (136–144 Iniustum... gloriatio) 1. Calistus-Brief,11 archiepiscopus] episcopus ID₂ | Romae] Romanae DB₁ 13 domino] Christo DB₁; ID₂

Fraternitatis] amore constringimurⁱ et apostolicae^j sedis^k

^l mode[ramine^m convenimurⁿ °, ut consultis^p fratrum, 15
pro]ut dominus dederit, respondeamus eosque
apostolicae sedis auctoritate inst[ruamus^q.

P9629; I83; S105: De ieiuniis^r IIIor temporum
Ieiunium^s quod ter in anno ap]ud nos celebrare^t
didicisti, convenientius^u nunc 20

BIII3: de ieiunio quatuor temporum
per quattuor tempora fieri decernim[us, ut, sicut
an]nus per quattuor volvitur tempora, <N442, f. 38ra>
sic^v et nos quaternum sollemne agamus ieiunium [per
quattuor^w anni tempora.] Et sicut replemur^x frumento^y, 25
vino et oleo ad alenda corpora, sic repleamur^z ieiunio
ad alendas^a <BIII3, f. 68ra> animas iuxta prophetae
Zachariae vocem, qui ait: Factum est verbum domini
ad me dicens: Haec dicit dominus exercituum: Sicut
cogitavi, ut affligerem vos, <SG670, p. 147a> cum ad 30
iracundiam me^b provocassent <VD38, f. 73va> patres
vestri, et non sum misertus, sic conversus cogitavi in
diebus istis, ut benefaciam Hierusalem et domui Iuda.
Nolite timere, haec sunt verba, quae facietis:
Loquimini <V630, f. 39rb> veritatem unusquisque 35
cum proximo suo, veritatem et iudicium pacis^c

14 i constringimur *korr. aus* constringimur *SG670* | j apostolico
korr. aus apostolicae *V630*; apostolico *E97* | k sedis *fehlt V630*;
E97 **15** l sedis moderamine convenimur ut consultis fratrum
prout dominus dederit respondeamus eosque apostolicae sedis
korr. aus sedis *BIII3* | m *interlinear* regimine *VD38* | n *interlinear*
commovemur *VD38* | o convenimus *Bcan4* | p *am Rande*
interrogationibus *VD38* **17** q instricamus *I83*; instituamus *SG670*
18 r ieiunio *I83* **19** s *am Rande drei Punkte N442* | t celebrari
SG670; *S105* **20** u *am Rande z V630*; *interlinear* congruentius
VD38 **24** v sic et nos quaternum sollemne agamus ieiunium per
quattuor anni tempora *fehlt I83*; *SG670*; *Bcan4*; *S105* **25** w
quattuor anni] anni quattuor *V630*; *E97* | x replebimur *Bcan4* | y
furmento *VD38* **26** z repleamur *korr. aus* replemur *P9629* **27** a
alandas *O93* **31** b me provocassent] provocassent me *V630*;
P9629; *E97* **36** c pacis *fehlt SG670*; *S105*

1. Calistus-Brief, 14–15 Fraternitatis... convenimur] init. Gelas. I. ep. ad
episc. per Lucan. (H. no. 82). Cf. Symm. syn. VI. **19–23** Ieiunium...
tempora] sec. c. 2. vit. Calist. in libr. pontif. **28–49** Factum...
exercituum] Zach. VIII. 18-23.

14–72 Fraternitatis... permittit] *fehlt DB₁*; ID₂

iudicate in portis vestris, et unusquisque malum^d
 contra amicum^e suum^f, ne^g cogitetis in cordibus
 vestris, et

40

BIII3: de mendace iuramento

iuramentum mendax, ne diligatis. Omnia enim haec
 sunt, quae odivi^h, dicit dominus. Et factum est
 verbum domini exercituum ad me dicensⁱ: <I83, f.
 81rb> Haec^j dicit dominus exercituum: Ieiunium^k l
 45 quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi et
 ieiunium decimi^m erit domui Iudaeⁿ in gaudium et in^o
 laetitiam et in sollemnitates praeclaras. Veritatem
 <Bcan4, f. 67v> tantum et pacem^p diligite, dicit
 dominus exercituum.

50

In hoc ergo omnes nos unanimes^q oportet <E97, f.
 42rb> esse, ut secundum apostolicam doctrinam
 idipsum dicamus <SG670, p. 147b> omnes, et^r non
 sint^s in nobis^t schismata. Simus^u autem perfecti^v in
 eodem sensu et in eadem scientia^w, in cuius operis
 55 devotione gratulamur dilectionem tuam esse
 consortem^x. Non decet enim membra^y a capite
 dissidere^z a, sed iuxta sacrae scripturae testimonium^b

37 d mala *SG670*; *S105* **38** e amicum suum *korr. aus* amicum *Bcan4* | f suum *fehlt* *I83*; *SG670*; *S105* | g nec *Bcan4* **42** h odi *korr. aus* odivi *E97* **43** i dicens] dicens Haec *P102* **44** j Haec dicit dominus exercituum *fehlt* *E97* | k *interlinear* Quatuor ieiunia aliis mensibus sub lege erant quam nunc sub gratia Lege Hieronimum in Zachariam *SG670* | l Ieiunium] Ieiunium primi et ieiunium *korr. aus* Ieiunium *Bcan4* **46** m decimi erit *korr. aus* decimi *P9629* | n iuda *P102* | o in *fehlt* *I83*; *SG670*; *S105* **48** p pace *VD38* **50** q unanimes *korr. aus* unianimes *V630* **52** r ut *I83*; *Bcan4*; *S105*; et *korr. aus* ut *SG670* **53** s sint *korr. aus* sit *P9629* | t vobis *Bcan4* | u Scimus *O93*; Simus *korr. aus* Sumus *N442*; *E97* | v perfecti *fehlt* *P9629*; perfecti *korr. aus* fekti *VD38* **54** w sententia *VD38* **56** x am *Rande* participem *VD38* | y membra a capite] a capite membra *V630*; *P9629*; *E97* **57** z *interlinear* discordare *VD38* | a discidere *korr. aus* dissidere *Bcan4*; discidere *P102* | b testimonium omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quod apostolica ecclesia *korr. aus* testimonium *Bcan4*

50–56 In...consortem] I Petr. III. 8. et Leon., M. ep. 116. c. 1.
56–57 Non...dissidere] Leon. M. ep. 14. c. 11. (1, 692). Cf. Pii 1, Sixt. II. pp. 4, Melc. 3, ep. Aegypt. ad Marc, Iul. 9, Fel. IV. ep. 1. **57–58** sed... sequantur] Rom. XII. 5.

56 enim] *fehlt* *74T1*; *AL1*; *PG2*; *3L2* | membra...capite] a capite membra *AL1*; *PG2*; *3L2* **57** dissidere] discedere *3L2*

omnia^{c d} membra^{e f} caput sequantur^g.

Bcan4 : II

P102; BIII3: II Quod apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarum 60

[H. 2] <BII13, f. 68rb> Nulli vero dubium est, quod apostolica^h ecclesia materⁱ sit omnium ecclesiarum, a^j cuius vos^k regulis nullatenus convenit deviare^l. Et sicut filius venit facere voluntatem patris, sic et vos 65 voluntatem vestrae impleatis^m matris, <S105, f. 59r> quae estⁿ ecclesia^o, <VD38, f. 73vb> cuius caput, ut^p praedictum est, Romana existit ecclesia.

I83: Ut^q nemo criminationem contra doctorem recipiat Quicquid^r ergo^s sine discretione^t iustitiae contra huius disciplinam^u actum fuerit, ratum^{v w} habere^x ratio 70 <O93, f. 15va> nulla permittit^y.

P9629: Non acusandos episcopos

V630 : De accusatoribus

Bcan4 : III Ut nemo criminationem contra doctorem recipiat 75

P102; BIII3: III Ut nullus criminationes suscipiat contra doctorem nisi in recta fide erraverit nec ullus doctor accusetur per scripta neque respondeat nisi fideli et legitimo accusatori qui et inreprehensibilem vitam ducit

58 c omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quod apostolica ecclesia mater sit omnium *fehlt I83* | d omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quod apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarum *fehlt SG670; S105* | e membra caput *korr. aus* membra *O93* | f membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quod apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarum, a cuius nos regulis nullatenus convenit deviare (*am Rande* recedere). Et sicut filius venit facere voluntatem patris, sic et vos voluntatem vestrae impleatis matris quae est ecclesia *korr. aus* membra *VD38* | g sequantur *korr. aus* sequuntur *P102* **63** h apostolica *korr. aus* apostolicam | i mater sit omnium *fehlt Bcan4* | j ad *korr. aus* a *BIII3* **64** k nos *VD38* | *am Rande* recedere *VD38* **66** m impleatis matris] matris impleatis *E97* **67** n est *fehlt O93; N442; P9629; I83; Bcan4* | o ecclesiae *I83; Bcan4* | p et *VD38* **69** q Ut *korr. aus* Quicquid Ut *I83* **70** r *am Rande* Nota *V630* | s ergo *fehlt P9629*; ego *P102* | t discretionem *S105* **71** u disciplinam *VD38* | v *am Rande* dignum iustum *VD38* | w ratum *korr. aus* reatum *SG670* | x haberi *korr. aus* habere *V630; E97*; haberi *VD38; SG670; P102; BIII3*; haberi *S105* **72** y *interlinear* concedit *VD38*

58 caput...sequantur] sequantur caput 3L₂ **63–64** a...cuius] ac huius 3L₂ **65** venit] venit ministrare et PG₂ **66** vestrae...impleatis] implete vestrae AL₁; PG₂; DG₂; implere vestre 3L₂ | impleatis] implete 74T₁; AL₁; PG₂; DG₂ **71–72** ratio...nulla] nulla ratio DG₂

- 80 [H. 3] Criminationes^z vero contra doctorem^a nemo
suscipiat, quia^b non oportet filios patres repraehendere,
<I83, f. 81va> nec servos dominos lacerare. Filii^c
ergo sunt^d doctorum omnes, quos instruunt^e, et sicut
filii patres carnales, sic et hi^f patres debent^g diligere
85 spiritales. <SG670, p. 148a> Non enim bene vivit^h,
qui nonⁱ recte credit^j, aut^k patres^l repraehendunt vel
detrahunt suos^m. Doctores ergoⁿ, qui et patres
vocantur, magis portandi quam repraehendendi sunt,
nisi in recta fide <N442, f. 38rb> erraverint.
- 90 *P9629; S105*: Cui sit accusatori respondendum
Nullus^o ergo^p doctor^q per scripta^r accusetur^s nec sine^t
fidei et legitimo^u, qui^v etiam^w irrepraehensibilem
vitam ac^x conversationem^y ducat^z, accusatori^a
respondeat, quia indignum est, <BII13, f. 68va> ut
95 doctor stulto^b et indocto atque repraehensibiliter
viventi respondeat iuxta stultitiam suam^c dicente^d

80 z am Rande N SG670 | a doctore VD38 **81** b am Rande z V630 **82** c am Rande unleserliche Rubrik BIII3 **83** d sunt doctorum] doctorum sunt BIII3 | e instruunt korr. aus instuunt P102 **84** f hi korr. aus hii V630; hii VD38 | g debent korr. aus debet S105 **85** h vivunt VD38; SG670; P102; BIII3; S105; vivunt korr. aus vivit Bcan4 **86** i non korr. aus no N442 | j credunt VD38; SG670; P102; S105; credunt korr. aus credit Bcan4; credunt korr. aus credent BIII3 | k aut] aut qui korr. aus aut E97 | l patres korr. aus papatres SG670 **87** m suis I83; suos] duos doc P102 | n ergo fehlt P102 **91** o am Rande N SG670 | p ergo doctor korr. aus ergo O93 | q doctorem korr. aus doctor V630 | r scriptura P9629 | s accuset O93; V630; P9629 | t nisi V630; N442; SG670; P102; BIII3; S105; sine] in se VD38 **92** u legitimo korr. aus legitima V630; legitimo korr. aus legitime P102 | v quia I83 | w etiam fehlt I83 **93** x a P9629 | y conversationem korr. aus conversionem P102 | z educat I83 | a accusari VD38; accusatore E97 **95** b stulto et fehlt SG670; S105 **96** c suam dicente scriptura Non respondeas stulto iuxta stultitiam suam korr. aus suam P9629 | d dicente scriptura: Non respondeas stulto iuxta stultitiam suam fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BIII3; S105

80–81 Criminationes...suscipiat] Ben. II. 357. aut c. 12. (bis) Angilr. (Xysti Pyth. s. 250). Cf. Steph. 13, Euseb. 17, Sixt. III. pp. ep. **85–86** SG670...credit] Xysti Pyth. s. 189. **87–89** Doctores...erraverint] Isid. sent. III. 39. no. 6. s. aut conc. Aquisgr. a. 816. lib. I. c. 31. Cf. Clem. 42, Anacl. 39, Fab. 23. **91–93** nec...accusatori] sec. Ben. I. 74. III. 111. aut cap. Aquisgr. a. 789. c. 35.

80 vero] fehlt ID₂ **85–86** vivit...credit] vivunt ... credunt DB₁; ID₂ **87** suos] suis DB₁; ID₂ **91** doctor] doctorum DB₁; ID₂; IP₃ | sine] nisi DB₁; ID₂

scriptura: Non respondeas stulto iuxta stultitiam suam.
Non bene vivit, qui non^e recte credit. Nihil mali vult^f,
<V630, f. 39va> qui fidelis est.

Bcan4 : III

100

P102; BIII3: III De fideli homine

[H. 4] Si quis fidelis est, videat, ne falsa loquatur aut^g
cuiquam insidias ponat. Fidelis^h homo <VD38, f.
74ra> semperⁱ fideliter agit, et infidelis callide
insidiatur atque fideles^j et pie ac^k iuste viventes
perdere nititur^l, quia similis similem sibi^m quaerit.
Infidelis veroⁿ homo^o mortuus <I83, f. 81vb> est
<E97, f. 42va> in corpore vivente^p. Econtra^q sermones
<SG670, p. 148b> fidelis hominis vitam^r custodiunt
auditorum^s.

105

110

Bcan4 : V

P102; BIII3: V Quod sicut doctorem catholicum non oporteat
ullo errori^t implicari ita nulla machinatione aut cupiditate violari

[H. 5] Doctorem enim catholicum et praecipue^u v
domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari^w ita
nulla^x oportet machinatione^y z aut cupiditate violari^a
dicente quippe scriptura sancta: Post concupiscentias
tuas non eas, et a voluntate tua avertere^b. Multis

115

98 e non *korr. aus* no *N442* | f vut *VD38*; vivit *SG670*; *S105*
102 g nec *E97* **103** h am *Rande N SG670* **104** i semper]
semper semper *P9629* **105** j fideles *korr. aus* fidele *VD38*;
fideles *korr. aus* fidelis *SG670* | k ac iuste *fehlt E97* **106** l am
Rande laborat *VD38* | m sui *P102* **107** n vero *fehlt V630*;
P9629 | o homo *fehlt N442* **108** p viventi *I83*; *Bcan4* | q Econtra]
Et contra *V630*; *P9629*; Et econtra *I83*; *Bcan4*; Econtra *korr.*
aus Et contra *E97* **109** r vira *VD38* **110** s auditorum] ad
adiutorium *korr. aus* adiutorium *V630*; auditorum *korr. aus*
adiutorum *P9629*; adiutorium *I83*; aut litorum *VD38*; auditorum
korr. aus auditori *S105* **113** t errore *P102* **114** u praecipientem
VD38; *P102*; *BIII3* | v praecipue domini *korr. aus* praecipue *O93*
115 w *interlinear* involvi *VD38* **116** x nullo *V630* | y am *Rande*
Maligna dispositione sive tractu *VD38* | z machinatione *korr. aus*
machinationem *VD38* | a *interlinear* corrumpi *VD38* **118** b
avertere *korr. aus* averetere *S105*

97 96 Non...suam] Prov. XXVI. 4. **98** Non...credit] Xysti Pyth. s. 189.
98–99 Nihil...est] Xysti Pyth. s. 203. Cf. Ale x. 18, Pont. 6, Corn. 6,
Melc. 5. **102–103** Si...ponat] Cf. Pont. 7, Melc. 5.
107–108 Infidelis...vivente] Xysti Pyth. s. 6. **114–125** Doctorem...
consensus] Leon. M. ep. 106. c. 1. (1159). Cf. Vict. 6.

115 errore] errori ID₂ **117** quippe] *fehlt* DB₁ **118** avertere] averteris
DB₁; avertaris ID₂

mundi huius illecebris^c, multis vanitatibus resistendum
 120 est, ut verae continentiae obtineatur integritas.

P102: De superbia

Cuius^d prima est labes^e superbia, initium
 transgressionis^f et origo peccati, quoniam^g mens^h
 sponteⁱ avida^j nec abstinere novit^k <S105, f. 59v> nec
 125 pietati adhibere^l consensus^m. Nullus bonorum
 inimicumⁿ habet nisi malum, qui ideo esse
 permittitur^o, <BIII3, f. 68ra> ut aut corrigatur aut per
 ipsum bonus exerceatur. Quicquid ergo
 repraehensibile^p ^q est, catholica defendit ecclesia.

130 *P9629*: Regiam vim contra episcopum non valere

Bcan4 : VI

P102; *BIII3*: VI Ut nulli imperatori vel cuiquam custodienti
 pietatem liceat aliquid praesumere contra divina mandata Item de
 iniusto iudicio

135 [H. 6] Nulli^r imperatori vel cuiquam pietatem^s <SG670,
 p. 149a> custodienti licet^t aliquid^u contra mandata
 divina praesumere. Iniustum ergo iudicium et
 definitio^v iniusta <P9629, f. 14r> regio^w me[itu
 <VD38, f. 74rb> aut iussu aut^x cuiuscumque^y episcopi
 140 aut potentis a iudicibus ordinata vel actum^z non

119 c *interlinear* delectationibus *VD38* **122** d Cuius *I83* | e labe *I83* **123** f transgressimus *VD38* | g *am Rande* N *SG670* | h mens sponte *korr. aus mens P102* **124** i sponte] sponte sua *SG670* | j *interlinear* cupida *VD38* | k novit] novit illicitis *E97* **125** l *am Rande* adiungere *VD38* | m consensus *korr. aus consensus SG670* **126** n inimicum *korr. aus inicum VD38* **127** o permittitur ut *korr. aus permittitur SG670* **129** p *interlinear* vel in *SG670* | q inreprehensibile *V630*; *P9629*; *VD38*; *E97*; *P102*; *BIII3*; repraehensibilis *Bcan4* **135** r *am Rande* z Nota *V630*; *am Rande drei Punkte N442* | s pietate *P9629* **136** t liceat *BIII3* | u aliquod *VD38* **138** v definito *Bcan4*; *BIII3*; definitio *korr. aus definito P102* | w regis *SG670*; *S105* **139** x Ad *I83*; *Bcan4*; aut *fehlt VD38* | y ciuscunqve *VD38* **140** z acta *N442*; *VD38*; *SG670*; *E97*; *P102*; *BIII3*; *S105*

125–128 Nullus...exerceatur] *Prosp. Aquit. s. 203.*
128–129 Quicquid...ecclesia] c. 9. i. f. conc. *Nicen. Cf. Marcellini 3, Dam. 14, Symm. syn. VI.* **135–137** Nulli...praesumere] *Cass. hist. trip. X. 6. aut Ben. I. 402. aut c. 16. (bis) Angilr. Cf. Marcellini 4, Symm. syn. VI. 137–141* Iniustum...valeat] *l. Visig. II. 1. 28. tit. aut Ben. I. 405. aut c. 18 (bis) Angilr. Cf. Marcellini 4, Symm. syn. VI.*

129 repraehensibile] irreprehensibile *ID3*; inreprehensibile *PG3* **137** ergo] *fehlt 74T2*; *AL2*; *DG3* **139** aut¹] et *DG3* **140** a...iudicibus] *fehlt AL2* actum] acta *74T2*; *AL2*; *ID3*; *DG3*

valeat.]
 <I83, f. 82ra> Homini religioso parum [esse debet
 inimicitias aliorum non exercere^a vel augere male
 loquendo, nisi^b etiam] eas exstinguere bene loquendo
 studue[rit. Melior est in malis^c factis humilis confessio 145
 quam in bonis^d] superba gloriatio. Omnes^e vero, qui^f
 amant vitam beat[am, malunt^{g h} eam tranquillitatis
 suae et iustitiaeⁱ] statu currere quam nostrorum
 peccatorum^j poenis ultricibus interpolari^k.
 [Memor enim sum me sub illius] nomine <Bcan4, f. 150
 68r> ecclesiae praesidere, cui^l a domino Iesu Christo
 est glorificata confessio, et cuius fides omnes <N442,
 f. 38va> semper destruit errores. Et intellego aliter^m
 mihi non licere quamⁿ omnes conatus^o meos^p ei
 causae, in qua universalis ecclesiae^q salus <SG670, p. 155
 149b> infestatur, impendam. Spero autem^r <BII13, f.
 69ra> affuturam misericordiam dei^s, quod cooperante
 eius clementia^t omnis pestifer morbus^u ipso^v pellente
 <E97, f. 42vb> auferatur, et quicquid ipso inspirante
 atque auxiliante poterit^w salubriter fieri^x, cum tuae 160
 fidei et devotionis^y laude peragatur^z, quoniam res
 omnes aliter tutae esse non possunt, nisi^a quae ad

143 a exercere] exercere si *SG670; S105; excere Bcan4* **144** b nisi etiam eas exstinguere bene loquendo *fehlt I83; SG670; Bcan4; S105* **145** c malis *korr. aus molis S105* **146** d bonis] bonis factis *VD38* | e *am Rande N SG670* | f qui *korr. aus* qui non *Bcan4* **147** g *am Rande* magis optant *VD38* | h malunt *korr. aus* malum *Bcan4* **148** i iustitia *P102* **149** j peccarum *SG670* | k *am Rande* corrumpi cruciari *VD38* **151** l cuius *VD38; SG670; E97; S105* **153** m alit *VD38* **154** n quam] quam ut *SG670; S105* | o *am Rande* labores vires *VD38* | p meas *VD38* **155** q ecclesia *I83; Bcan4* **156** r autem] autem mihi *VD38; P102; BII13; autem mihi korr. aus* autem *Bcan4* **157** s dei quod *fehlt I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **158** t clementia] clementia quod *I83; VD38; S105; clementia qua korr. aus* clementia quod *SG670; clemetia quoniam Bcan4* | u morbi *VD38* v ipse *S105* **160** w potero *E97* | x fieri *fehlt V630; E97; fieri korr. aus* fidei *P9629* **161** y devotionis *korr. aus* votionis *S105* z peragat *V630* **162** a nisi *fehlt VD38; P102; BII13; nisi] nisi* ea *SG670*

142–145 Homini... studuerit] Prosp. Aquit. s. 179. Cf. Clem. 50.
145–146 Melior... gloriatio] Prosp. Aquit. s. 118. **146–149** Omnes... interpolari] sec. Ambros. ep. 34. ad Horontian. no. 10. (2, 924).
150–156 Memor... impendam] Leon. M. ep. 61. c. 2. (1, 984). Cf. Sixt. II. pp. 1, Pelag. II. pp. ep. i. f. **156–165** Spero... auctoritas] Leon. M. ep. ep. 60. (1, 983).

- divini^b muneris^c famulatum pertinent^d, <VD38, f. 74va> sacerdotalis <V630, f. 39vb> defendat
 165 auctoritas.
 Data XI Kal. Decemb. Antonio^e et Alexandro^f <I83, f. 82rb> cc.^g cons.
 O93, f. 15va; V630, f. 39vb; N442, f. 38va; I83, f. 82rb; VD38, f. 74va; SG670, p. 149b; P9629, f. 14r;
 170 Bcan4, f. 68r; E97, f. 42vb; P102; BIII3, f. 69ra; S105, f. 59v

163 b divini *korr. aus* divini mune *P9629* | c numeri *I83*; numeris *VD38*; *Bcan4*; muneris *korr. aus* munemuneris *P9629* | d pertinent] pertinent nisi eas *VD38*; *BIII3*; pertinent nisi eos *korr. aus* pertinent *Bcan4*; pertinent nisi eos *P102* **166** e antoni *I83* | f Alexandro] alexandro vv. *P102*; *BIII3* **167** g cc. conss,] com consunt *VD38*

166–167 Data...cons] Nota cons. des. ex vit. Calist. c. 1. in libr. pontif.